

KRIMINALITET, SIKKERHED OG OFRETS RETTIGHEDER

RESUMÉ

UNDERSØGELSE OM GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER

3

Forekomst af vold

9

Forekomst af chikane

12

Forekomst af udvalgte formueforbrydelser og svindel

15

Anmeldelse af oplevet kriminalitet til politiet og andre myndigheder

18

At være vidne til en kriminel handling og gribe ind

20

Frygt for kriminalitet samt risikoforebyggelse

© Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, 2021

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Ved enhver anvendelse eller gengivelse af fotos eller andet materiale, der ikke er omfattet af ophavsret tilhørende Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder, skal der indhentes tilladelse direkte fra indehaveren af ophavsretten.

Hverken Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder eller personer, der handler på vegne af agenturet, kan påtage sig noget ansvar for, hvorledes de følgende oplysninger anvendes.

Luxembourg: Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2021

Print	ISBN 978-92-9461-163-5	doi:10.2811/21780	TK-06-20-041-DA-C
PDF	ISBN 978-92-9461-138-3	doi:10.2811/63434	TK-06-20-041-DA-N

Fotos:

Forside: © AlexLinch/iStock

Side 5: © jayzynism/Adobe Stock

Side 8: © JackF/Adobe Stock

Side 11: © Daisy-Daisy/iStock

Side 14: © terovesalainen/Adobe Stock

Side 17: © kumikomini/iStock

Side 21: © krsmanovic/Adobe Stock

Kriminalitet – navnlig voldskriminalitet – krænker ofrenes centrale menneskerettigheder og grundlæggende rettigheder. Dette kan handle om retten til liv og menneskelig værdighed i forbindelse med voldskriminalitet, adgang til retssystemet ved anmeldelse af kriminelle handlinger samt ikke-forskelsbehandling i behandlingen som offer. Andre rettigheder, herunder beskyttelse af ejendomsretten samt forbrugerbeskyttelse, er også påvirket.

Dette sammendrag fremlægger den vigtigste information fra FRA's anden hovedrapport, der er baseret på agenturets undersøgelse om grundlæggende rettigheder. Rapporten har fokus på menneskers oplevelser som ofre for bestemte kriminalitetstyper. Nærmere bestemt behandler den:

- vold
- chikane, både online og offline
- og formueforbrydelser – indbrud, netbanksvindel eller svindel med betalingskort samt svindel over for forbrugere.

Rapporten undersøger også, hvor ofte ofre anmelder disse forbrydelser til politiet, og fremlægger yderligere oplysninger om chikane og vold, herunder oplysninger om gerningsmændene, og hvor hændelserne har fundet sted. Valget af disse kriminalitetstyper dækker over både forbrydelser mod en person og mod ejendom, og både »traditionel« kriminalitet som for eksempel indbrud og kriminalitet, der kan finde sted både online og offline.

Desuden ser analysen på, i hvilken grad borgere frygter at blive udsat for kriminalitet, og om de har ændret adfærd som reaktion på en opfattet risiko for overfald eller chikane for at undgå situationer, hvor sådanne hændelser kunne finde sted.

Derudover undersøger rapporten, hvor villige borgere er til at gribe ind, anmelde til politiet og, hvis de bliver anmodet derom, afgive vidneforklaring i retten i tre hypotetiske scenarier: fysisk vold mellem partnere, fysisk vold mod et barn, en miljøforbrydelse.

De fremlagte resultater er de første undersøgelsesdata om kriminalitet for hele EU, der viser den brede befolknings oplevelser med viktimisering ved forbrydelser og kan levere input til EU's og nationale politikker og lovgivning om ofre for kriminalitet.

Undersøgelse om grundlæggende rettigheder: centrale fakta

Undersøgelsen om grundlæggende rettigheder indsamlede data i 29 lande: 27 EU-medlemsstater, Det Forenede Kongerige (en EU-medlemsstat på daværende tidspunkt) og Nordmakedonien (den eneste ikke-EU-stat med observatørstatus i FRA, da undersøgelsen blev udarbejdet). I hvert land deltog et repræsentativt udsnit af respondenter – fra omkring 1 000 i de fleste lande til omkring

3 000 i Frankrig og Tyskland – i undersøgelsen. Undersøgelsens interviews, som fandt sted mellem januar og oktober 2019, medførte et samlet udsnit på 34 948 respondenter.

Resultaterne er repræsentative på EU-niveau, samt for hvert land, for personer fra 16 år og opefter med fast bopæl i det land, hvorfra de deltog i undersøgelsen.

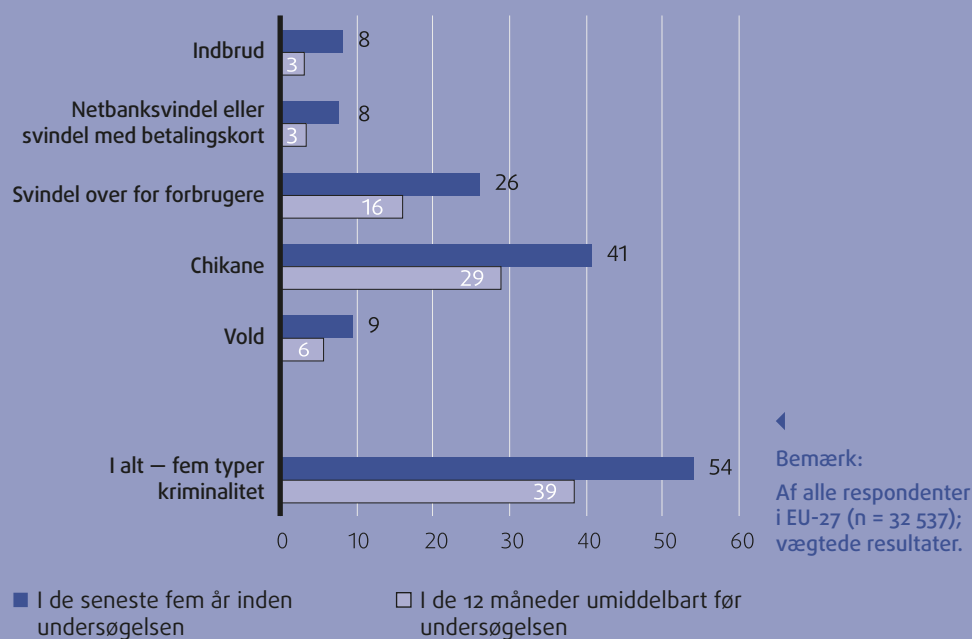
Samlet omfang af viktimisering ved forbrydelser i undersøgelsen

I undersøgelsen om grundlæggende rettigheder blev respondenterne spurgt om deres oplevelser med fem typer kriminalitet: indbrud, netbanksvindel eller svindel med betalingskort, svindel over for forbrugere, chikane og vold. Rapporten undersøger resultaterne for hver af de fem typer.

Samlet set har 54 % af respondenterne i EU-27 været udsat for én eller flere af disse typer kriminalitet i de fem år inden undersøgelsen, mens 39 % har været udsat for disse typer kriminalitet i de 12 måneder umiddelbart før undersøgelsen. Inden for disse procenter varierer forekomsten af de fem typer kriminalitet betydeligt.

Af de fem typer var respondenterne oftest udsat for chikane (41 % i de fem år inden undersøgelsen), efterfulgt af svindel over for forbrugere (26 %). Forekomsten af indbrud, netbanksvindel og svindel med betalingskort er mindre hyppig – færre end én ud af ti var udsat for disse typer kriminalitet i de fem år inden undersøgelsen. De samlede prævalensrater for kriminalitet, både i de fem år inden undersøgelsen og i de 12 måneder umiddelbart før undersøgelsen, har tæt sammenhæng med forekomsten af chikane og svindel over for forbrugere, da disse er de mest udbredte af de fem typer kriminalitet i undersøgelsen.

FIGUR 1: FOREKOMST AF DE FEM TYPER KRIMINALITET, DER SPØRGES OM I UNDERSØGELSEN, I DE FEM ÅR INDEN OG I DE 12 MÅNEDER UMIDDELBART FØR UNDERSØGELSEN (EU-27, %)

Kilde: FRA, Fundamental Rights Survey 2019; dataindsamling i samarbejde med Nederlandenes statistiske kontor (CBS, NL); Centre des technologies de l'information d'Etat (CTIE, LU); Østrigs statistiske kontor (AT)].

Ud over de fem typer kriminalitet anført ovenfor blev respondenterne i undersøgelsen om grundlæggende rettigheder spurgt, om en offentligt ansat eller en embedsmand havde bedt dem om at gøre ham eller hende en tjeneste eller forventet af dem, at de gjorde dette (som for eksempel at give en gave eller en donation) til gengæld for en specifik ydelse. I alt 4 % af respondenterne har været udsat for dette i de seneste fem år i EU-27. Forekomsten varierer dog meget mellem EU-medlemsstaterne. I FRA's **første rapport om undersøgelsen af grundlæggende rettigheder** analyseres resultaterne mere detaljeret.

FOREKOMST AF VOLD

Mere end 22 millioner mennesker i EU var udsat for fysisk vold i året umiddelbart før undersøgelsen.

- ★ Næsten én ud af ti respondenter (9 %) i EU-27 har været udsat for fysisk vold i de fem år inden undersøgelsen, mens 6 % har været udsat for fysisk vold i de 12 måneder umiddelbart før undersøgelsen. Det svarer til, at mere end 22 millioner mennesker er udsat for fysisk vold i løbet af ét år i EU-27 (et estimat baseret på resultaterne af undersøgelsen i forhold til EU's befolkning).
- ★ Disse resultater dækker over at have været udsat for én eller flere af de fire brede fysiske voldshandlinger, der spørges om i undersøgelsen: en person slår dig, kaster noget efter dig, skubber dig eller trækker dig i håret; en person slår dig én gang med en næve eller andet, der kan betyde, at du kommer til skade; en person sparker eller trækker dig eller gennembanker dig; en person forsøger at kvæle eller kværke dig.
- ★ Forekomsten af fysisk vold varierer mellem landene i EU og går fra 3 % til 18 % i de fem år inden undersøgelsen. Disse forskelle mellem medlemsstaterne skal undersøges nærmere i forhold til officielle statistikker for kriminalitet anmeldt til politiet i de enkelte lande (hvilket ligger uden for denne rapports rammer) og i forhold til data om mønstre i anmeldelse af kriminalitet, hvilket et specifikt kapitel i denne rapport ser nærmere på.
- ★ Unge (16-29 år) har den højeste risiko for at blive udsat for fysisk vold i forhold til personer fra andre aldersgrupper, og også sammenholdt med andre sociodemografiske karakteristika, som er omfattet af undersøgelsen. Næsten én ud af fire respondenter (23 %) i alderen 16-29 år har været udsat for fysisk vold i de fem år inden undersøgelsen. I andre aldersgrupper er det én ud af ti, eller færre, der har været udsat for fysisk vold i samme periode.

FRA'S UDTALELSE 1

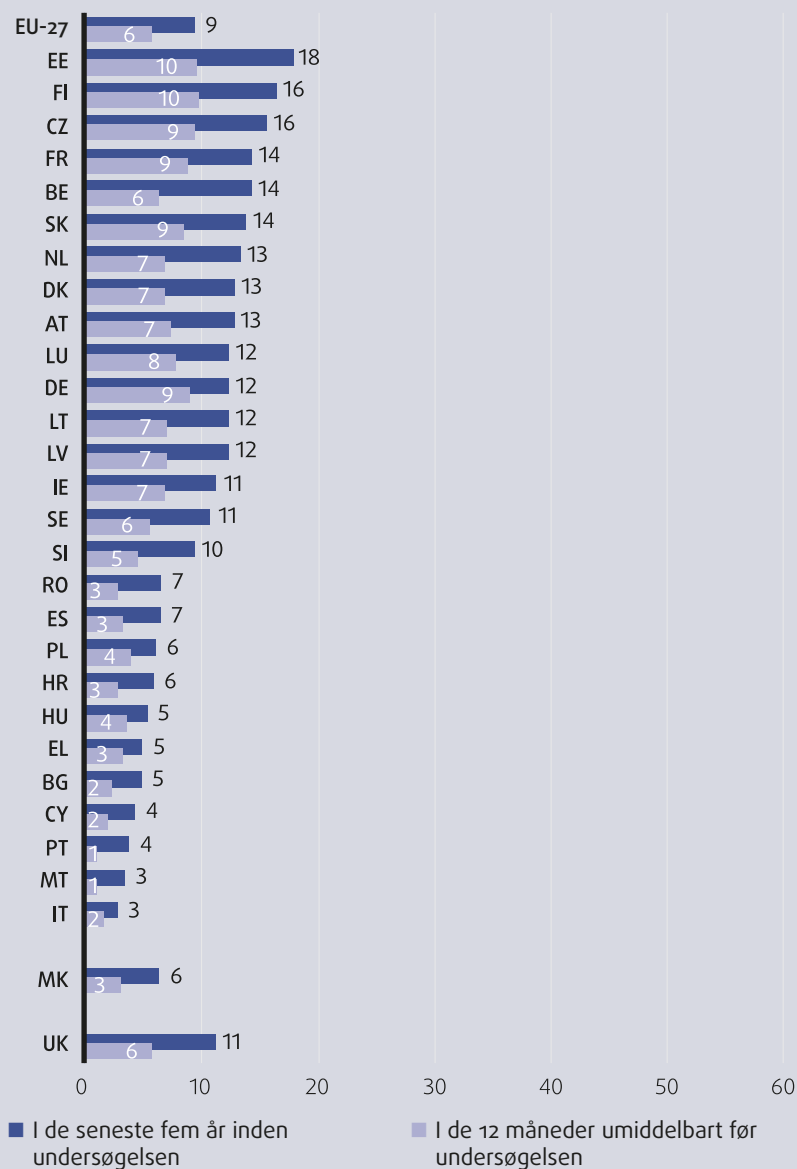
Fysisk vold er en bekymrende realitet i hele EU, som undersøgelsesdataene viser. I henhold til direktivet om ofres rettigheder bør medlemsstaterne øge indsatsen for at sikre adgang til retssystemet for alle ofre for kriminalitet, herunder de mest sårbare, ved at give ofre relevant information, støtte og beskyttelse og ved at hjælpe dem til at deltage i straffesager.

Unge er i langt højere grad end andre aldersgrupper udsat for fysisk vold. Dette kræver, at EU-medlemsstaterne handler og sikrer, at unge oplyses om deres rettigheder og om, hvem de kan kontakte, hvis de bliver udsat for fysisk vold. I denne aldersgruppe er nogle udsat for vold i skolen eller på videregående uddannelser, hvor andre elever/studerende også er til stede. Det er derfor vigtigt at iværksætte målrettede foranstaltninger til denne aldersgruppe.

EU-medlemsstaterne bør udvikle målrettede foranstaltninger til forebyggelse af fysisk vold mod personer med funktionsnedsættelser, etniske minoriteter samt lesbiske, bøsser, biseksuelle, transpersoner og interkønnede personer, som i højere grad end andre er udsat for fysisk vold – og chikane. Foruden fysisk vold generelt er disse grupper udsat for hadmotiverede hændelser, som FRA's målrettede undersøgelser vedrørende specifikke grupper viser. Det kan have negative konsekvenser for disse gruppers sikkerhedsfølelse.

- ★ Andre grupper, der i større grad end gennemsnittet for hele befolkningen har været udsat for fysisk vold, er personer, der anser sig selv for at være en del af en etnisk minoritet (22 % i de fem år inden undersøgelsen), personer, der betegner sig selv som lesbiske, bøsser, biseksuelle eller »andet« (19 %), og respondenter, der er begrænset i deres normale aktiviteter på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse (17 %).

FIGUR 2: FOREKOMST AF FYSISK VOLD I DE FEM ÅR INDEN OG I DE 12 MÅNEDER UMIDDELBART FØR UNDERSØGELSEN, FORDELT PÅ LAND (%)

◀
 Bemærk:
 Af alle respondenter i EU-27, Nordmakedonien og Det Forenede Kongerige (n = 34 948), vægtede resultater.

Kilde: FRA, Fundamental Rights Survey 2019; dataindsamling i samarbejde med CBS (NL), CTIE (LU) og Østrigs statistiske kontor (AT).

Vold er en klar krænkelse af ofres rettigheder, navnlig deres menneskelige værdighed og deres ret til integritet (artikel 2 og 3 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (chartret)). I henhold til direktivet om ofres rettigheder bør ofre for voldskriminalitet anerkendes som den person, gerningsmanden har begået uret mod, beskyttes mod gentagen viktimitisering, gives adgang til retssystemet og gives mulighed for at deltage i straffesager. Undersøgelsen viser, at et stort antal borgere i EU hvert år er udsat for fysisk vold. FRA's undersøgelse om vold mod kvinder understøtter denne konklusion, ligesom andre FRA-undersøgelser, der har haft fokus på udsathed for vold blandt grupper som indvandrere og etniske minoriteter samt LGBTI-personer.

Som EU's første strategi for ofres rettigheder (2020-2025) anerkender, er det navnlig udfordrende for de mest sårbare ofre som for eksempel ofre for kønsrelateret vold, børneofre, ofre med funktionsnedsættelser og ofre for hadforbrydelser at deltage i straffesager og håndtere eftervirkningerne af den kriminelle handling. På det punkt kræver direktivet om ofres rettigheder, at der skal være etableret relevante strukturer, der kan yde generel og specialiseret støtte samt beskyttelse alt efter ofrenes individuelle behov.

For at identificere ofre med særlige beskyttelsesbehov stiller direktivet krav om, at medlemsstaterne er særligt opmærksomme på sager, der omhandler vold i et nært forhold og kønsrelateret vold, seksuel vold, hadforbrydelser og anden kriminalitet, der har forbindelse med ofrenes personlige karakteristika, og ofre med funktionsnedsættelser.

I henhold til artikel 8 og 9 i direktivet om ofres rettigheder skal ofre med særlige behov derfor have adgang til specialiserede støttetjenester med tilstrækkeligt personale og finansiering. Artikel 18 stiller også krav om særlige foranstaltninger for at beskytte disse ofre mod risikoen for sekundær viktimitisering (som følge af politiets og det strafferetlige systems behandling af dem) og gentagen viktimitisering (hvis de viktimitiseres igen), intimidering og gengældelse (fra gerningsmandens/gerningsmændenes side).

Andre specifikke afledte EU-retsakter som for eksempel rammeafgårelsen om racisme og fremmedhad understreger også rettighederne tilhørende specifikke grupper af sårbare ofre. Hvad angår børneofre, forpligter direktivet om ofres rettigheder medlemsstaterne til at sikre, at der først og fremmest tages hensyn til barnets tarv, og at der foretages en individuel vurdering heraf. Der anlægges en tilgang, der er særligt tilpasset børns behov, og som tager behørigt hensyn til barnets alder, modenhedsniveau, synspunkter, behov og ønsker (artikel 1, stk. 2).

Artikel 16, stk. 4, i FN's handicapkonvention opfordrer specifikt deltagerstaterne til at »træffe alle passende foranstaltninger til at fremme fysisk, kognitiv og psykisk helbredelse, rehabilitering og resocialisering af personer med handicap, der bliver ofre for enhver form for udnyttelse, vold eller misbrug, herunder ved tilvejebringelse af beskyttelsesforanstaltninger«.

Hvad politikinstrumenter angår, fastlægger EU-handlingsplanen mod racisme 2020-2025 konkrete handlinger til bekæmpelse af racistiske hadforbrydelser og hadefuldt tale, mens EU's strategiske ramme for romabefolkningen 2020-2030 sætter fokus på romabefolkningens oplevelser af hadforbrydelser og hadefuldt tale. I EU's LGBTIQ-ligebehandlingsstrategi 2020-2025 er garantien af lesbiskes, bøssers, biseksuelles, transpersoners, ikke-binæres, interseksuelles og queer-personers sikkerhed et af de fire hovedområder, der skal behandles.

KONTEKST FOR VOLD – MED FOKUS PÅ KVINDERS OG MÆNDS UDSATHED

Kvinder er i forhold til mænd oftere udsat for fysisk vold i hjemmet, mens mænd oftere er udsat for vold i det offentlige rum.

FRA'S UDTALELSE 2

EU-medlemsstaterne bør – foruden de foranstaltninger, der er nødvendige for at tilskynde disse ofre til samt styrke deres handlekraft til at anmelde tilfælde af vold (se [udtalelse 5](#)) – overveje at indføre specifikke foranstaltninger til at sikre målrettet støtte til ofre for vold i hjemmet. Det er nødvendigt for at sikre, at de rettigheder, direktivet om ofres rettigheder garanterer, er effektive i praksis for personer – uforholdsmæssigt mange kvinder – der er udsat for vold i hjemmet af familiemedlemmer, og som derfor kæmper med at få støtte til at bryde voldscirklen og til at få adgang til retssystemet. Det kan omfatte uddannelse og specifikke retningslinjer for fagfolk, der er i kontakt med ofre (for eksempel sundhedspersoner og lærere), om, hvordan man opdager kriminalitet, der finder sted i hjemmet, og hvordan man håndterer dette på en hensigtsmæssig måde. I den forbindelse opfordres Europa-Kommissionen også til at gøre brug af ekspertisen på den nyetablerede platform for ofres rettigheder og udnytte dennes potentiale.

EU og alle EU-medlemsstater, der endnu ikke har gjort dette, opfordres til at ratificere Europarådets konvention til forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i hjemmet (Istanbulkonventionen). Parallelt med dette opfordres EU-institutionerne og medlemsstaterne til at gøre brug af data fra undersøgelsen om grundlæggende rettigheder samt FRA's tidligere undersøgelse om vold mod kvinder, når de søger efter huller i den eksisterende lovgivning samt måder, hvorpå kønsrelateret vold kan bekæmpes mere effektivt ved at gennemføre den nuværende lovgivning og politik – i overensstemmelse med Kommissionens handlingsplan, som fastlagt i EU-strategien for ofres rettigheder samt EU-strategien for ligestilling mellem kønnene 2020-2025.

- ★ Hændelser med fysisk vold mod mænd (eksklusive specifik seksuel vold) fandt oftest sted i det offentlige rum (39 %) som for eksempel gader og parker. Hændelser med fysisk vold mod kvinder (igen eksklusive specifik seksuel vold) fandt oftest sted i kvindernes eget hjem (37 %).
- ★ For mænds vedkommende var der ved den slags hændelser tale om en gerningsmand, de ikke kendte (42 %). Omvendt var der i tilfælde med fysisk vold mod kvinder oftest tale om et familiemedlem som gerningsmand.

Disse undersøgelsesresultater bør læses i sammenhæng med de tidligere konklusioner i FRA's undersøgelse om vold mod kvinder, som mere detaljeret målte kvinders udsathed for vold, herunder partnervold og seksuel vold, som rammer kvinder i uforholdsmæssigt stor grad.

- ★ I hovedparten af tilfældene af fysisk vold var gerningsmanden en mand eller en gruppe af mænd. Det var tilfældet i 72 % af hændelserne med fysisk vold mod mænd og i 60 % af hændelserne med fysisk vold mod kvinder.

På spørgsmålet, om der blandt tilfældene med fysisk vold var hændelser af seksuel karakter, svarede flere kvinder (13 %) end mænd (10 %) »ja«. Her er det vigtigt at bemærke, at dataene viser, at ofre for fysisk vold hyppigere har forskellige psykiske eftervirkninger og skader, hvis hændelserne omfatter handlinger af seksuel karakter. Generelt oplyser 51 % af de mandlige respondenter, at det seneste tilfælde af fysisk vold (ikke seksuelt), de havde været udsat for, ikke havde givet dem psykiske eftervirkninger, mod 30 % for kvinders vedkommende. Derimod oplyser 34 % af de kvindelige respondenter, at de havde fire eller flere typer psykiske eftervirkninger efter et tilfælde af fysisk vold, som også havde elementer af seksuel karakter, mod 9 % for de mandlige respondents vedkommende.

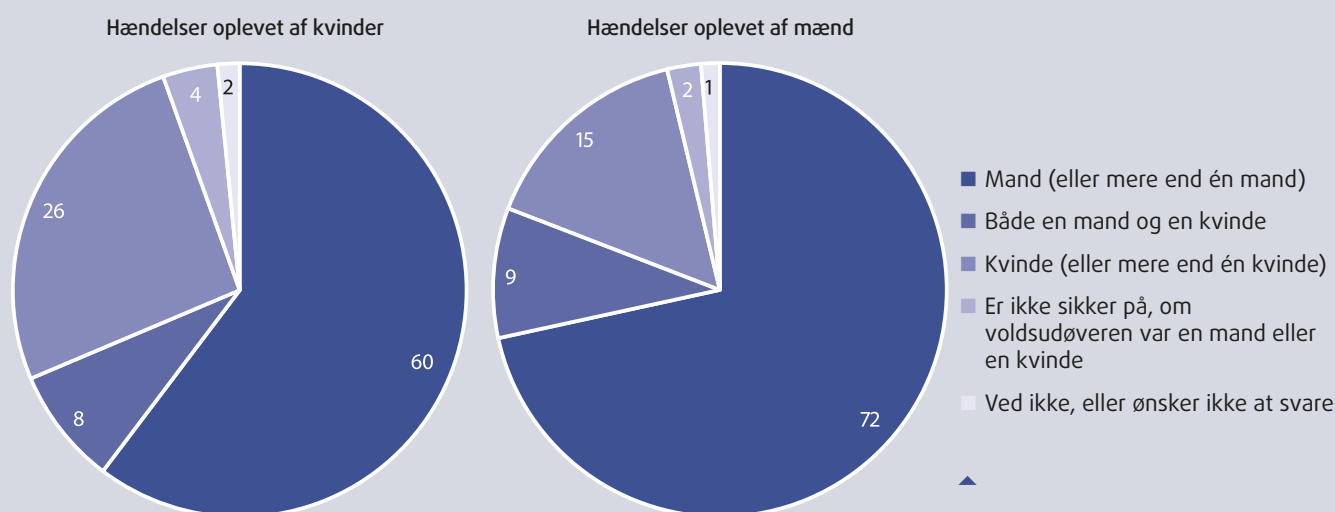
Resultaterne af undersøgelsen peger mod væsentlige forskelle mellem kvinders og mænds oplevelse af vold. Disse forskelle har stor betydning for, hvordan hændelsen påvirker ofre, og for ofres adgang til retssystemet. Når vold finder sted i det offentlige rum, er det mere almindeligt, at der er andre mennesker i nærheden, som kan gribe ind eller fungere som vidner, mens dette normalt ikke er tilfældet, når vold finder sted i hjemmet. Det betyder, at kvinder og mænd – gennemsnitligt betragtet – står i forskellige positioner som ofre for vold, når det handler om at søge hjælp, anmelde hændelser til politiet og bringe sager for domstolene.

Det er i den forbindelse, at EU-strategien for ofres rettigheder 2020-2025 har særligt fokus på, hvilke handlinger der er nødvendige for at imødekomme de særlige behov hos ofre for kønsrelateret vold. Den beskriver handlinger, der skal styrke rettighederne hos denne gruppe af ofre, herunder ved at styrke deres fysiske beskyttelse, etablere et EU-netværk for forebyggelse af kønsrelateret vold og vold i hjemmet og levere EU-finansiering. Platformen for ofres rettigheder samler alle organer på EU-niveau, der er relevante for ofres rettigheder. Via denne platform vil Kommissionen også give mulighed for løbende udveksling af bedste praksis og samspil mellem EU-strategien for ofres rettigheder og, for eksempel, EU-strategien for ligestilling mellem kønnene 2020-2025.

I anerkendelsen af mænds uforholdsmæssigt hyppige rolle som voldsudøver og i henhold til artikel 84 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde om forebyggelse af kriminalitet, bør EU fremme og understøtte medlemsstaternes handling på området for kriminalitetsforebyggelse. Med denne handling skal det tilstræbes at indføre foranstaltninger til at opdrage drenge og unge mænd på en måde, der sætter dem i stand til at løse konflikter uden vold eller misbrug og at behandle piger og kvinder – samt andre drenge og mænd – med respekt, ved at henvise til relevante menneskerettigheder, herunder menneskelig værdighed, ligestilling og ikke-forskelsbehandling.

Medlemsstaterne opfordres til at fastsætte strafferetlige sanktioner, der har potentiale til at rehabilitere mandlige gerningsmænd og understøtte dem i at udvikle sig til ansvarlige og hensynsfulde personer. Dette kan omfatte træning i antivold, der tager behørigt hensyn til kønsroller og stereotyper, hvad angår mandlig aggression. Medlemsstater, der endnu ikke har gjort dette, opfordres til at overveje at indføre kønsopmærksom træning i antivold som en strafferetlig sanktion med det mål at nedbringe omfanget af gentagen viktimering i overensstemmelse med artikel 18 i direktivet om ofres rettigheder.

FIGUR 3: VOLDSUDØVERS KØN, HÆNDELSER OPLEVET AF KVINDER OG MÆND (EU-27, %)

Kilde: FRA, Fundamental Rights Survey 2019; dataindsamling i samarbejde med CBS (NL), CTIE (LU) og Østrigs statistiske kontor (AT).

Bemærk:

Af respondenter i EU-27, som i undersøgelsen beskrev den seneste voldshændelse, de havde været udsat for, (n = 3 230; kvinder, n = 1 573, mænd, n = 1 657); vægtede resultater.

I henhold til artikel 8 og 9 i direktivet om ofres rettigheder skal kvinder, der er udsat for vold i hjemmet af familiemedlemmer, og som derfor kæmper for at få støtte til at bryde voldscirklen og få adgang til retssystemet, have adgang til specialiserede støttetjenester med tilstrækkeligt personale og finansiering. Artikel 18 stiller også krav om særlige foranstaltninger til beskyttelse af disse ofre mod risikoen for sekundær viktimering, gentagen viktimering, intimidering og gengældelse.

I lyset af at undersøgelsesresultaterne understreger voldens kønsspecifikke karakter, som oplevet forskelligt af kvinder og mænd, kan konklusionerne læses i sammenhæng med specifikke dokumenter om menneskerettigheder, der understreger behovet for kønssensitiv opdragelse. For eksempel forpligter artikel 10 i CEDAW deltagerstaterne til på uddannelsesområdet at sikre, at stereotype forestillinger om mænds og kvinders roller elimineres, og artikel 14 i Istanbulkonventionen understreger vigtigheden af en opdragelse, der fremmer ligestilling mellem kvinder og mænd, ikke-stereotype kønsroller, gensidig respekt og ikke-voldelig konfliktløsning i interpersonelle forhold.

Til dato skiller Europarådets Istanbulkonvention sig faktisk ud som det mest omfattende internationale instrument, når det gælder vold mod kvinder. Det fastlægger foranstaltninger, der er af afgørende betydning for bekæmpelse af partnervold, som for eksempel målrettet strafferetlig beskyttelse mod partnervold, et effektivt tilholdssystem samt specialiserede støttetjenester, der er til rådighed for alle kvinder, der viktimeres af deres voldelige partnere eller tidligere partnere. I skrivende stund har 21 EU-medlemsstater ratificeret Istanbulkonventionen, mens seks har underskrevet den, men endnu ikke ratificeret den ⁽¹⁾. EU har også underskrevet konventionen, men endnu ikke ratificeret den.

I medfør af EU-strategien for ofres rettigheder bør medlemsstaterne fastlægge nationale strategier for ofres rettigheder, der sikrer en koordineret og horisontal tilgang til ofres rettigheder, herunder ved at indarbejde ofres rettigheder i politikker som for eksempel uddannelse.

⁽¹⁾ Pr. januar 2021 har følgende EU-medlemsstater ratificeret Istanbulkonventionen: Belgien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrig, Grækenland, Irland, Italien, Kroatien, Luxembourg, Malta, Nederlandene, Polen, Portugal, Rumænien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tyskland og Østrig. Og ud af de lande, der er omfattet af undersøgelsen om grundlæggende rettigheder, har Nordmakedonien også ratificeret konventionen. Følgende EU-medlemsstater har underskrevet konventionen, men endnu ikke ratificeret den: Bulgarien, Letland, Litauen, Slovakiet, Tjekkiet og Ungarn. Det Forenede Kongerige har også underskrevet konventionen, men endnu ikke ratificeret den.

FOREKOMST AF CHIKANE

Næsten 110 millioner mennesker i EU var udsat for forskellige former for chikane i året umiddelbart før undersøgelsen.

- ★ I EU-27 var to ud af fire respondenter (41 %) blevet udsat for chikane – lige fra stødende og truende bemærkninger fra en person til stødende og truende mimik samt stødende og truende beskeder sendt online, herunder via sociale medier – i de fem år inden undersøgelsen. I de 12 måneder umiddelbart før undersøgelsen var 29 % blevet udsat for chikane. Det svarer til, at næsten 110 millioner mennesker i EU-27 udsættes for chikane i løbet af ét år (et estimat baseret på resultaterne af undersøgelsen i forhold til EU's befolkning).
- ★ Forekomsten af chikane går fra 46 % til 9 % afhængigt af land (i de 12 måneder umiddelbart før undersøgelsen).
- ★ Den hyppigste form for chikane, som respondenterne i EU udsættes for, er stødende og truende bemærkninger fra en person, hvilket 32 % af respondenterne var blevet udsat for i de fem år inden undersøgelsen.
- ★ Samlet set var 14 % af respondenterne blevet udsat for digital mobning i de fem år inden undersøgelsen. Dette kunne være i form af at modtage stødende eller truende e-mails eller sms'er eller at opleve, at stødende eller truende bemærkninger om dem selv var blevet offentliggjort online.
- ★ Tre ud af fem respondenter (61 %) i aldersgruppen 16-29 år var blevet udsat for chikane i de fem år inden undersøgelsen. Samlet set var 27 % af respondenter i den samme aldersgruppe blevet udsat for digital mobning i denne periode. Det er de højeste andele i alle aldersgrupperne; forekomsten af chikane er faldende med alder.
- ★ Forekomsten af digital mobning er ens for kvinder og mænd, men 18 % af de kvindelige respondenter beskrev det seneste tilfælde af chikane, de havde været udsat for, som værende af seksuel karakter, mod 6 % af de mandlige respondenter.
- ★ Den gennemsnitlige procentdel for chikane er 41 % (over en femårsperiode), men der ses højere procentdele, når dataene opdeles efter specifikke sociodemografiske grupper (for samme periode): 57 % af de respondenter, der betegner sig selv som lesbiske, bøsser, biseksuelle eller »andet«; 54 % af de respondenter, der ikke har statsborgerskab i det land, de bor i; 51 % af de respondenter, der er født i en anden EU-medlemsstat; 49 % af de respondenter, der er født uden for EU; 50 % af de respondenter, der har en funktionsnedsættelse (dem, der har vanskeligheder med aktiviteter, som folk almindeligvis udfører, på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse).

FRA'S UDTALELSE 3

I betragtning af chikanens omfattende karakter bør EU overveje at gennemgå den eksisterende lovgivningsmæssige og politiske indsats over for chikane, herunder uønsket seksuel opmærksomhed, og alle tænkelige situationer, hvor chikane finder sted (herunder på internettet), også chikane uden for arbejdspladsen og uddannelsessystemet.

På baggrund af de uforholdsmæssigt store konsekvenser af chikane – navnlig digital mobning – for unge bør EU-medlemsstaterne sikre, at ofre har adgang til enkle og effektive metoder til at anmelde hændelser og få dem efterforsket. EU kan understøtte medlemsstaterne i den henseende ved at hjælpe med at sikre, for eksempel gennem den kommende retsakt om digitale tjenester, tilstedeværelsen af harmoniserede regler om bekæmpelse af illegalt indhold online – herunder tilskyndelse til vold, had og forskelsbehandling.

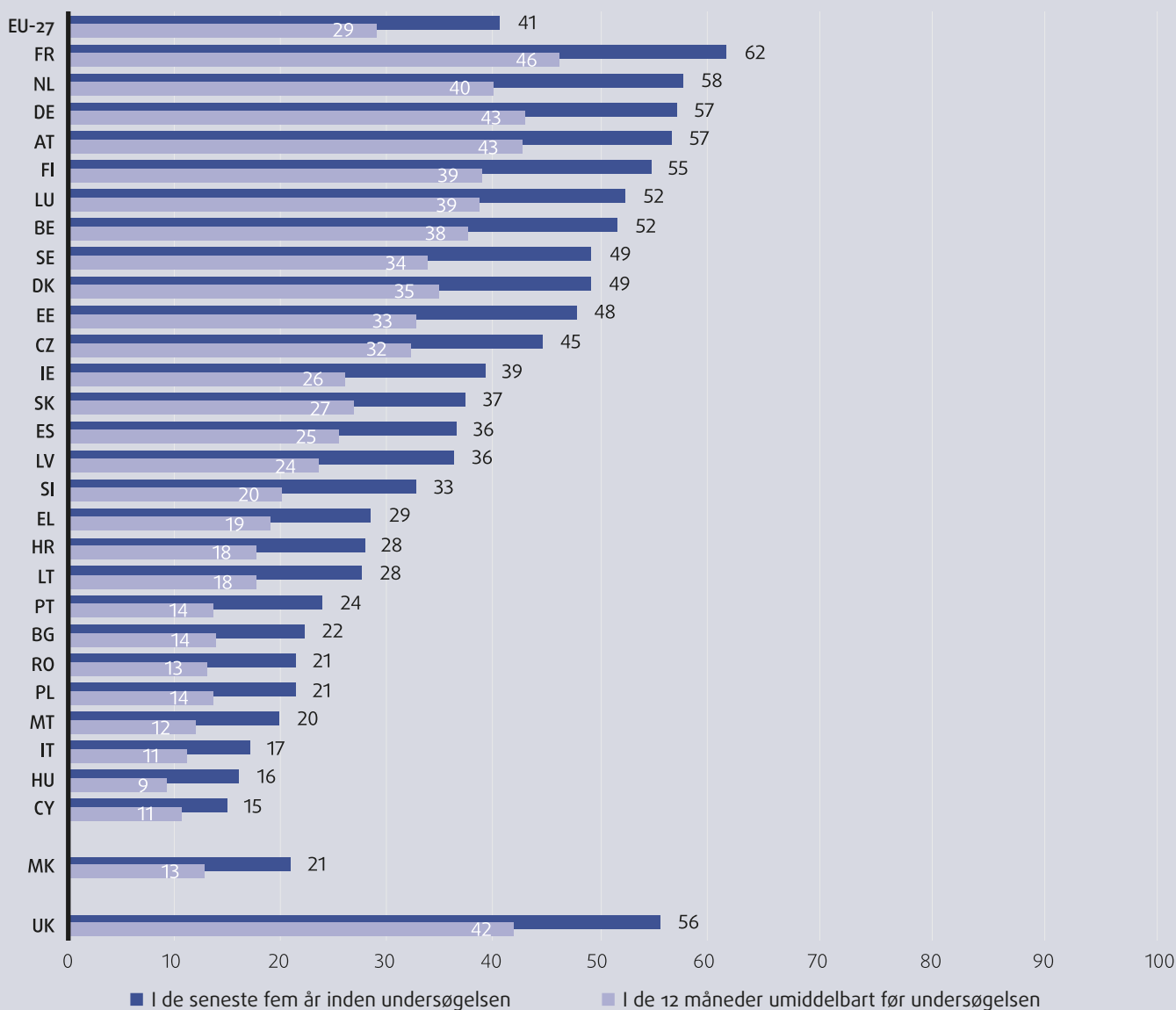
På baggrund af den dokumentation, der fremlægges i denne og flere andre FRA-rapporter om konsekvenserne af hadmotiveret chikane for forskellige grupper i samfundet bør EU-medlemsstaterne sikre, at de i fuldt omfang realiserer den beskyttelse, der er indeholdt i EU's direktiv om ofres rettigheder, som behandler alle ofre for hadforbrydelser ens, uanset hvilken egenskab gerningsmændene påberåber sig. Det vil være i overensstemmelse med princippet om ikke-forskelsbehandling, ifølge hvilket straffetlige foranstaltninger bør dække alle forhold, der danner grundlag for forskelsbehandlingen og er omfattet af artikel 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, ens. Det ville også være i tråd med Kommissionens planer om at foreslå at udvide listen over strafbare handlinger i EU til også at omfatte alle former for hadforbrydelser og hadefuld tale.

- ★ Chikane, hvor der ikke indgik handlinger af seksuel karakter, udøves hyppigst af en person, offeret ikke kender (52 % af de hændelser, de kvindelige respondenter var udsat for, og 59 % af de hændelser, de mandlige respondenter var udsat for). Kvinder har imidlertid en større sandsynlighed end mænd for at blive udsat for chikane, hvori der indgår handlinger af seksuel karakter udøvet af en ukendt gerningsmand: 72 % af tilfældene af chikane af seksuel karakter mod de kvindelige respondenter blev udøvet af en ukendt person, mod 40 % for de mandlige respondentes vedkommende. Desuden oplyser 57 % af de kvindelige respondenter, at chikanen af seksuel karakter fandt sted i det offentlige rum – for eksempel på gaden eller i en park – mod 30 % for de mandlige respondentes vedkommende.
- ★ Hvad angår chikane, hvor der ikke indgik handlinger af seksuel karakter, oplyste 77 % af de mandlige respondenter og 58 % af de kvindelige respondenter, at gerningsmanden var en mand (eller en gruppe af mænd).

Bemærk:

Af alle respondenter i EU-27, Nordmakedonien og Det Forenede Kongerige (n = 34 948), vægtede resultater.

FIGUR 4: FOREKOMST AF CHIKANE I DE FEM ÅR INDEN OG I DE 12 MÅNEDER UMIDDELBART FØR UNDERSØGELSEN, FORDELT PÅ LAND (%)

Kilde: FRA, Fundamental Rights Survey 2019; dataindsamling i samarbejde med CBS (NL), CTIE (LU) og Østrigs statistiske kontor (AT).

Undersøgelsen viser, at mange mennesker i EU udsættes for forskellige former for chikane, men at der er betydelige forskelle, når befolkningen som helhed opdeles i specifikke grupper.

Det er bemærkelsesværdigt, at unge i langt højere grad end ældre udsættes for chikane, herunder digital mobning. EU har allerede iværksat én foranstaltning, hvad dette angår: Med ændringen af direktiv om audiovisuelle medietjenester fra 2018 skal beskyttelsen af den moralske udvikling hos mindreårige forbedres. Europa-Kommissionen har desuden meddelt, at den har til hensigt at foreslå en pakke om digitale tjenester for at modernisere de retlige rammer i direktivet om elektronisk handel (direktiv 2000/31/EF). Pakken om digitale tjenester vil blandt andet omfatte regler om, hvordan man håndterer ulovligt indhold online (for eksempel ulovlig tilskyndelse til vold, had eller forskelsbehandling, der udøves på grundlag af race, etnisk oprindelse, køn eller seksuel orientering). Rådet for Den Europæiske Union anfører i sin resolution om EU-strategien for unge 2019-2027 behovet for at sikre, at unge har evnen til at genkende og anmelde hadefuldt tale og forskelsbehandling online og offline ⁽²⁾.

På den anden side udsættes mennesker med et alvorligt helbredsproblem eller en alvorlig funktionsnedsættelse, mennesker, der er født i en anden EU-medlemsstat, mennesker med en etnisk minoritetsbaggrund samt LGBTI-personer alle for chikane i højere grad end gennemsnittet. Det er tænkeligt, at dette til dels kan skyldes disse gruppers eksponering for hadmotiveret chikane. Hvad dette angår, anerkender rammeafgårelsen om racisme og fremmedhad fra 2008 til dels behovet for at beskytte grupper af personer eller et medlem af en sådan gruppe – defineret ved henvisning til race, farve, religion, afstamning eller national eller etnisk oprindelse – mod tilskyndelse til vold og had. Andre grupper, der er udsat for en høj grad af chikane ifølge undersøgelsesdataene, som for eksempel personer med et alvorligt helbredsproblem eller en alvorlig

funktionsnedsættelse samt LGBTI-personer, nyder imidlertid ikke samme grad af beskyttelse i EU-lovgivningen mod mulige hadmotiverede forbrydelser. Henvisningen til ofre for »en forbrydelse, der blev begået på grund af fordomme eller ud fra et diskriminatorisk motiv« (artikel 22, stk. 3) i direktivet om ofres rettigheder imødegår i et vist omfang denne realitet, da den ligestiller alle ofre for hadforbrydelser, uanset hvilken egenskab gerningsmændene påberåber sig.

Kommissionens årlige arbejdsprogram 2021 annoncerede yderligere lovgivningsmæssig udvikling på EU-niveau på dette område. Det henviser til et nyt initiativ om udvidelse af listen over strafbare handlinger i EU til at omfatte alle former for hadforbrydelser og hadefuldt tale, uanset om dette finder sted på grund af race, religion, køn, seksualitet eller andet.

Chikane har kønsspecifik karakter. Kvinder udsættes i uforholdsmæssigt høj grad for chikane af seksuel karakter fra fremmedes side, og disse hændelser udøves i overvældende grad af mænd, og hændelserne finder oftest sted i det offentlige rum, viser dataene. Det nuværende anvendelsesområde for EU-lovgivningen om ligestilling begrænser anerkendelsen af chikane – og dennes kønsspecifikke karakter – til områderne arbejdsmarked og levering af varer og tjenesteydelser ⁽³⁾. Direktivet om ofres rettigheder anerkender i betragtning 17 seksuel chikane som en form for kønsrelateret vold – dvs. en form for forskelsbehandling og en krænkelse af ofrets grundlæggende frihedsrettigheder – og lader følgelig sin beskyttelse også omfatte ofre for seksuel chikane.

⁽²⁾ Rådet for Den Europæiske Union (2018), **Resolution vedtaget af Rådet for Den Europæiske Union og repræsentanterne for medlemsstaternes regeringer, forsamlet i Rådet, om rammerne for det europæiske samarbejde på ungdomsområdet: EU-strategien for unge 2019-2027 (2018/C 456/01)**, EUT C 456.

⁽³⁾ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/54/EF af 5. juli 2006 om gennemførelse af princippet om lige muligheder for og ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med beskæftigelse og erhverv (omarbejdning); Rådets direktiv 2004/113/EF af 13. december 2004 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i forbindelse med adgang til og levering af varer og tjenesteydelser; Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/41/EU af 7. juli 2010 om anvendelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder i selvstændige erhverv og om ophævelse af Rådets direktiv 86/613/EØF.

FOREKOMST AF UDVALGTE FORMUEFORBRYDELSER OG SVINDEL

En ud af seks personer (16 %) i EU var udsat for svindel over for forbrugere i året umiddelbart før undersøgelsen.

FRA'S UDTALELSE 4

EU og medlemsstaterne bør sikre, at fokus fastholdes på formueforbrydelser, herunder grænseoverskridende kriminalitet, ved at gøre brug af forskellige etablerede netværk på EU-niveau, herunder Det Europæiske Kriminalpræventive Net. I den forbindelse bør de også overveje at gennemføre oplysningskampagner og udvikle værktøjer til at forebygge formueforbrydelser, herunder indbrud, foruden netbanksvindel og svindel med betalingskort.

Medlemsstaterne bør sikre, at de reelt og i praksis gennemfører eksisterende EU-lovgivning på dette område, herunder lovgivning om bekæmpelse af svindel samt forbrugerlovgivning. Undersøgelsesresultaterne kan bruges som vejledning for deres indsats. EU-medlemsstaterne kan for eksempel overveje enten at etablere eller udvide eksisterende specialistteams, som skal udføre effektiv efterforskning i sager om onlinesvindel og sikre, at ofre for onlinesvindel har nem adgang til anmeldelse af hændelser. De bør også overveje tiltag til at tilpasse forbrugerbeskyttelsen til virkeligheden, især den ubesværede gennemførelse af grænseoverskridende transaktioner og online-transaktioner, for så vidt angår (online)-svindel over for forbrugere, i overensstemmelse med En ny forbrugerdaysorden 2020-2025.

Nationale myndigheder, der er ansvarlige for at gennemføre og overvåge FN's handicapkonvention, bør være særligt opmærksomme på det uforholdsmæssigt store omfang af indbrud, netbanksvindel og svindel med betalingskort samt svindel over for forbrugere blandt mennesker med begrænsninger i deres normale aktiviteter (på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse) for at imødegå de udfordringer, som nogle af samfundets mest sårbare har.

Indbrud

- ★ Samlet set blev 8 % af respondenterne i EU-27 udsat for indbrud i deres hjem eller anden ejendom i de fem år inden undersøgelsen. I de 12 måneder umiddelbart før undersøgelsen blev 3 % udsat for indbrud.
- ★ Forekomsten af indbrud går fra 14 % til 2 % afhængigt af land (i de fem år inden undersøgelsen).
- ★ Bestemte personer i samfundet bliver i højere grad end andre udsat for indbrud. Det gælder mennesker, der er begrænset i deres normale aktiviteter (på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse), og mennesker, der betegner sig selv som tilhørende en etnisk minoritet. Forskelle i menneskers køn, alder, uddannelse, status som by-/landbo og evne til at få pengene til at slå til er ikke forbundet med forskelle i omfanget af forekomsten af indbrud i de fem år inden undersøgelsen.

Svindel

- ★ 8 % af respondenterne i EU-27 blev udsat for netbanksvindel eller svindel med betalingskort (dvs. et kredit- eller betalingskort) i de fem år inden undersøgelsen. I de 12 måneder umiddelbart før undersøgelsen blev 3 % udsat for netbanksvindel eller svindel med betalingskort.
- ★ Omfanget af netbanksvindel går fra 19 % til 1 % afhængigt af land. Dette kan til dels forklares ved omfanget af onlinetransaktioner i de enkelte medlemsstater.
- ★ Forekomsten af netbanksvindel og svindel med betalingskort adskiller sig ikke nævneværdigt, hvad angår størstedelen af de undersøgte sociodemografiske karakteristika. Imidlertid blev 14 % af personer med begrænsninger i deres normale aktiviteter (på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse) udsat for netbanksvindel eller svindel med betalingskort i de fem år inden undersøgelsen, mod 6 % af personer uden sådanne begrænsninger.
- ★ En ud af fire respondenter (26 %) i EU-27 blev udsat for svindel over for forbrugere i de fem år inden undersøgelsen. Dette omfatter at blive snydt eller vildledt med hensyn til mængde, kvalitet, prissætning eller levering af varer, genstande eller tjenester, man har købt. I de 12 måneder umiddelbart før undersøgelsen blev 16 % udsat for svindel over for forbrugere.
- ★ Forekomsten af svindel over for forbrugere (i de fem år inden undersøgelsen) går fra 46 % til 8 % afhængigt af land.
- ★ Blandt de undersøgte sociodemografiske grupper udsættes unge og personer med en lang videregående uddannelse i højere grad for svindel over for forbrugere end ældre aldersgrupper og personer med

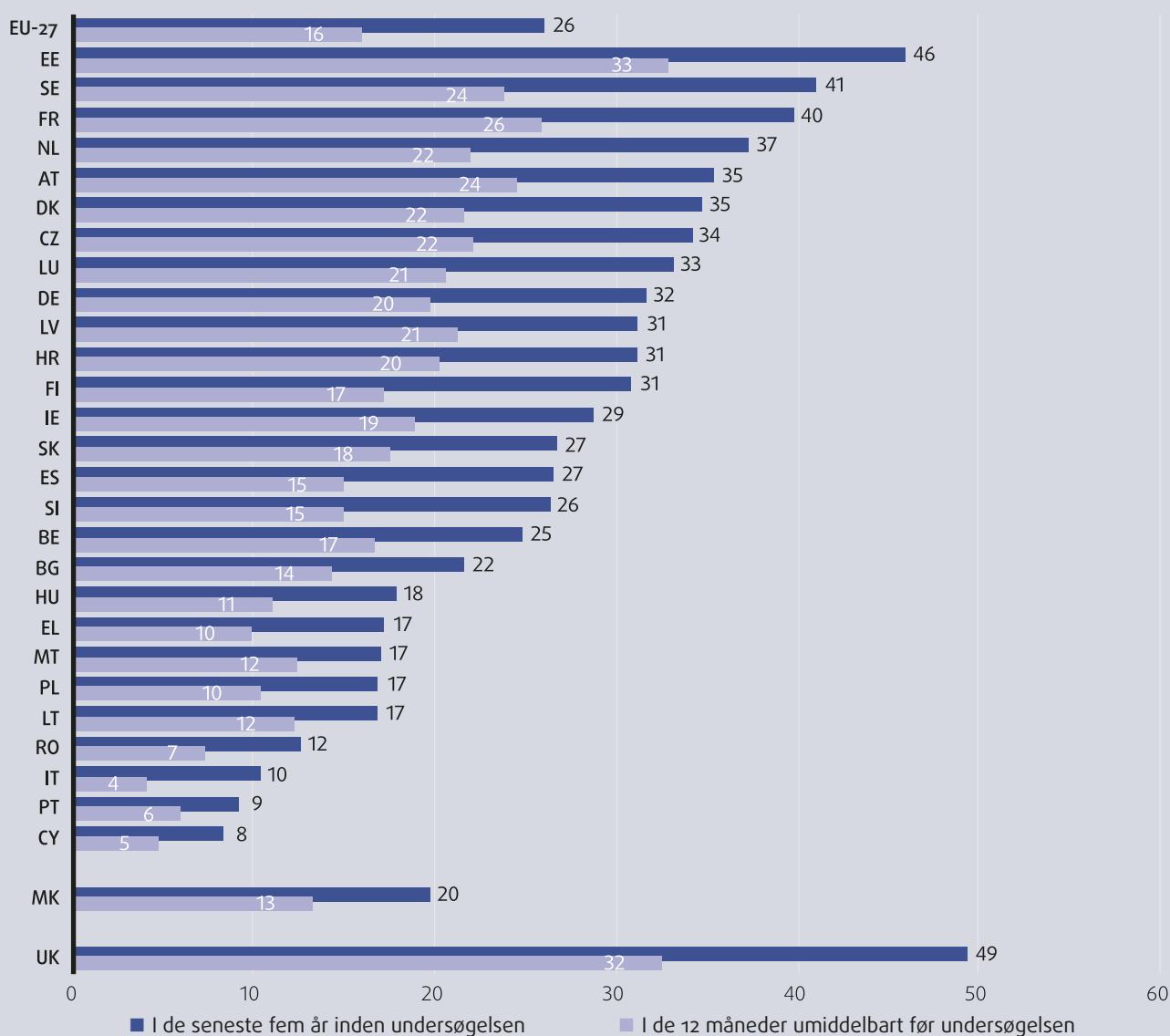
en kortere uddannelse. Det kan afspejle eksponering for risiko – 81 % af 16-19-årige internetbrugere handler online mod 56 % af internetbrugere på 65 år og derover i EU-27 – i kombination med større bevidsthed om problemet med svindel.

- ★ Personer, der er begrænset i deres normale aktiviteter (på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse) udsættes i højere grad for svindel over for forbrugere (36 % i de fem år inden undersøgelsen) end personer, der ikke har sådanne begrænsninger (23 %). Højere andele forbindes også med at tilhøre en etnisk minoritet (37 %) og at betegne sig selv som lesbisk, bøsse, biseksuel eller »andet« (ikke heteroseksuel) (35 %).
- ★ I beskrivelsen af det seneste tilfælde af svindel over for forbrugere, som de havde været udsat for, sagde to ud af fem respondenter (41 %), der havde købt varer eller tjenester online, telefonisk eller pr. mail, at de havde bestilt varerne eller tjenesterne i udlandet. I nogle EU-medlemsstater var omfanget af grænseoverskridende køb langt højere: 94 % i Luxembourg og 87 % i Malta.

Bemærk:

Af alle respondenter i EU-27, Nordmakedonien og Det Forenede Kongerige (n = 34 948), vægtede resultater.

FIGUR 5: FOREKOMST AF SVINDEL OVER FOR FORBRUGERE I DE FEM ÅR INDEN OG I DE 12 MÅNEDER UMIDDELBART FØR UNDERSØGELSEN, FORDELT PÅ LAND (%)

Kilde: FRA, Fundamental Rights Survey 2019; dataindsamling i samarbejde med CBS (NL), CTIE (LU) og Østrigs statistiske kontor (AT).

Personer, der udsættes for indbrud i deres hjem eller en anden ejendom, kan blive utrygge og bange for, at det kan ske igen. Denne type kriminalitet har også økonomiske konsekvenser – tab af ejendom og skade på ens hjem – som personerne må håndtere på forskellig vis afhængigt af deres økonomiske situation og forsikringsdækning. Indbrud er i modstrid med ejendomsretten (artikel 17 i chartret), respekten for privatliv og familieliv (artikel 7) og retten til den menneskelige værdighed (artikel 1). Ofre har derfor ret til en strafferetlig respons på deres viktimitisering, som fungerer som et effektivt retsmiddel i overensstemmelse med artikel 47 i chartret og direktivet om ofres rettigheder.

En tilsvarende andel af borgere i EU er udsat for netbanksvindel eller svindel med betalingskort. Det indikerer, at onlinesvindel har lige så stor betydning, når det gælder oplevelser med viktimitisering. Undersøgelsesresultaterne vedrørende netbanksvindel og svindel med betalingskort er relevante for EU-medlemsstaterne, efterhånden som de gennemfører foranstaltningerne i direktivet om bekæmpelse af svig og forfalskning i forbindelse med andre betalingsmidler end kontanter (direktiv (EU) 2019/713), som medlemsstaterne skal indarbejde i deres nationale lovgivning inden 31. maj 2021. Den større forekomst af netbanksvindel og svindel med betalingskort over for personer, der er begrænset i deres normale aktiviteter (på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse) giver anledning til bekymring for udnyttelsen af nogle af de mest sårbare i samfundet. Dette problem står i forbindelse med artikel 16 («Frihed for udnyttelse, vold og misbrug») i FN's handicapkonvention.

Artikel 38 i chartret og de relevante afledte EU-retsakter (for eksempel direktivet om virksomheders urimelige handelspraksis over for forbrugerne på det indre marked) fastsætter et generelt højere niveau af forbrugerbeskyttelse. Alligevel blev én ud af fire personer (26 %) i EU-27 udsat for svindel over for forbrugere i de fem år inden undersøgelsen – det vil sige, at de føler sig snydt eller vildledt med hensyn til mængde, kvalitet, prissætning eller levering af varer, genstande eller tjenester, de har købt. Dette indebærer ikke altid kriminel aktivitet, men slutresultatet er en kunde, der føler, at hans eller hendes forventninger til det produkt eller den tjeneste, de har købt, ikke er blevet indfriet. Når dette indebærer kriminel aktivitet, sikrer direktivet om ofres rettigheder retten for ofre for svindel over for forbrugere til at modtage den nødvendige beskyttelse, støtte og adgang til retssystemet, ligesom andre ofre for kriminalitet.

Det skal bemærkes, at resultaterne også peger mod et stort omfang af grænseoverskridende transaktioner, hvor varer og tjenester købes online, telefonisk eller pr. e-mail. Dette understreger behovet for foranstaltninger til beskyttelse af forbrugere, der fungerer effektivt i disse tilfælde. Ligesom med netbanksvindel og svindel med betalingskort gælder det, at personer, der er begrænset i deres normale aktiviteter (på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse) i højere grad udsættes for svindel over for forbrugere og derfor har brug for særlig beskyttelse og støtte med hensyn til adgang til retssystemet i overensstemmelse med FN's handicapkonvention.

Nødvendigheden af at styrke beskyttelsen af forbrugeres rettigheder, herunder gennem en styrkelse af deres handlekraft samt mere effektiv håndhævelse, er blandt de centrale spørgsmål, som EU i øjeblikket drøfter i forbindelse med Kommissionens En ny forbrugerdagsorden 2020-2025.

ANMELDELSE AF OPLEVET KRIMINALITET TIL POLITIET OG ANDRE MYNDIGHEDER

Størstedelen af hændelser med fysisk vold og chikane anmeldes ikke til politiet.

- ★ I beskrivelsen af den seneste kriminelle handling, som de har været udsat for i de fem år inden undersøgelsen, har 30 % af respondenterne i EU-27 anmeldt fysisk vold til politiet, mens 11 % har anmeldt en hændelse med chikane.
- ★ Omfanget af anmeldelse af fysisk vold til politiet går fra 40 % til 9 %, afhængigt af land, med hensyn til den seneste handling i de fem år inden undersøgelsen. Det kan til dels dække over relative niveauer af tillid til politiets evne og vilje til at efterforske kriminalitet. Omfanget af anmeldelser af chikane til en hvilken som helst myndighed (herunder politiet) går fra 31 % til 5 %, afhængigt af land, med hensyn til den seneste hændelse i de fem år inden undersøgelsen.
- ★ Foruden at anmelde hændelser med fysisk vold til politiet var 17 % af ofrene i kontakt med sundhedstjenester som følge af en hændelse, mens 6 % kontaktede en specialiseret organisation til støtte for ofre.
- ★ Anmeldelsesprocenten varierer efter personernes sociodemografiske karakteristika. Mennesker, hvis husstandsindkomst giver dem en god eller meget god økonomi, studerende samt mennesker, der bor i landdistrikter, er mere tilbøjelige til ikke at anmelde et tilfælde af vold, de har været udsat for. Mennesker, der er begrænset i deres normale aktiviteter (på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse), mennesker, der tilhører en etnisk minoritet, og mennesker, der betegner sig selv om lesbiske, bøsser, biseksuelle eller »andet«, anmelder derimod i større grad hændelser til politiet end mennesker, der ikke anser sig selv for at tilhøre en af disse grupper. Det kan dække over niveauer af hadrelateret kriminalitet, som disse specifikke grupper udsættes for.
- ★ Elementer af fysisk vold, der kan indikere flere alvorlige hændelser, forbindes med højere anmeldelsesprocenter. Det skal navnlig bemærkes, at 60 % af voldshændelser af seksuel karakter blev anmeldt til politiet, mod 27 % af hændelserne, der ikke havde seksuel karakter. Anmeldelsesprocenterne er lavere end gennemsnittet, hvis voldsudøveren var et familiemedlem (kun 22 % af hændelserne blev anmeldt til politiet). Det har store konsekvenser, hvad angår underrapportering af vold i hjemmet og/eller partnervold.

FRA'S UDTALELSE 5

EU-medlemsstaterne bør overveje at indføre specifikke foranstaltninger til at tilskynde mennesker samt styrke deres handlekraft til at anmelde kriminelle handlinger — navnlig hændelser med vold og chikane, da denne type kriminalitet indberettes i mindre omfang end en række andre kriminalitetstyper. Dette er en vigtig betingelse for at sikre effektiv adgang til retssystemet, fordi ofre for kriminalitet på den måde kan blive oplyst om deres rettigheder og den støtte, de har adgang til. Foranstaltninger til at tilskynde mennesker til at anmelde kriminelle handlinger bør tage højde for undersøgelsesresultaterne om årsagerne til, at de kriminelle handlinger ikke anmeldes, og om den lavere tilfredshed blandt ikke-statsborgere, når de anmelder hændelser med chikane.

EU-medlemsstaterne bør ved indførelsen af sådanne foranstaltninger forstå, at sandsynligheden for, at en kriminel handling anmeldes til politiet, er påvirket af, om der eksisterer en forbindelse mellem gerningsmand og offer, som for eksempel hændelser med vold i hjemmet eller partnervold. Som beskrevet i [udtalelse 2](#) bør der gøres alt for at tilskynde til og muliggøre anmeldelse af sådanne kriminelle handlinger og give ofrene mulighed for at bryde cirklen af gentagen viktimsisering. I den forbindelse bør medlemsstaterne også overveje muligheder for at yde bistand og rådgivning om rettigheder til ofre for kriminalitet, der kontakter andre tjenester end politiet, for eksempel udbydere af sundhedstjenester, umiddelbart efter en hændelse.

Hvad angår registrering af kriminelle handlinger og rapportering om forholdene i landet, kan EU-medlemsstaterne træffe foranstaltninger til at muliggøre anmeldelse fra tredjeparts side for at få fat i flere hændelser. Nogle af disse hændelser ville ellers ikke komme til politiets kendskab, for eksempel hændelser, som ofre — af en eller anden grund — ikke opfatter som »alvorlige« nok til at kontakte politiet.

- ★ Tre ud af fem respondenter (62 %), der havde anmeldt chikane til politiet, var tilfredse med måden, politiet behandlede sagen på, og det samme var 63 % af de respondenter, der havde anmeldt den seneste hændelse med fysisk vold til politiet. Imidlertid var kun 42 % af ofrene for chikane, som ikke var statsborgere i det land, de bor i, tilfredse med måden, politiet behandlede sagen på, da de anmeldte denne, mod 63 % af landets statsborgere.
- ★ Som den mest almindelige årsag til, at folk ikke anmeldte hændelser med vold og chikane til politiet, blev oplyst, at de ikke anså hændelsen for at være alvorlig nok til at bruge kræfter på at anmelde den. Blandt årsagerne til ikke at anmelde fysisk vold til politiet, når et offer kom til skade, var en opfattelse af, at politiet ikke ville foretage sig noget i sagen, en opfattelse, én ud af fire personer (23 %) havde, mens 14 % oplyste, at de ikke havde tillid til politiet.
- ★ Formueforbrydelser anmeldes – til politiet eller andre myndigheder – i højere grad end vold og chikane. I EU-27 blev 73 % af alle indbrud anmeldt til politiet, mens 95 % af alle tilfælde af netbanksvindel eller svindel med betalingskort blev anmeldt (til politiet eller andre myndigheder). Samlet set blev 50 % af alle tilfælde af svindel over for forbrugere i EU-27 anmeldt – men i de fleste tilfælde til andre myndigheder end politiet.

FIGUR 6: ÅRSAGER TIL IKKE AT ANMELDE VOLD TIL POLITIET (EU-27, %) ^{a,b}

Bemærk:

^a # ud af respondenterne i EU-27 anmeldte ikke den seneste hændelse med vold, de havde været udsat for i de fem år inden undersøgelsen (n = 2 317); vægtede resultater.

^b Respondenterne i undersøgelsen kunne angive én eller flere årsager til ikke at anmelde hændelsen, alt efter hvad der var relevant i deres tilfælde. Respondenterne kunne også svare »ved ikke« eller »ønsker ikke at svare«.

Kilde: FRA, Fundamental Rights Survey 2019; dataindsamling i samarbejde med CBS (NL), CTIE (LU) og Østrigs statistiske kontor (AT).

Størstedelen af hændelser med vold og chikane anmeldes ikke til myndighederne, mens størstedelen af den type formueforbrydelser, der indgik i undersøgelsen, anmeldes til politiet, og nogle af de hændelser, der ikke anmeldes til politiet, anmeldes til andre myndigheder. De høje procentdele for anmeldelse af formueforbrydelser skyldes typisk, at anmeldelse er en forudsætning for at modtage erstatning for hændelsen, for eksempel fra et forsikringselskab. Disse resultater indikerer, at folk er indstillet på at anmelde kriminelle handlinger til politiet, hvis de anser det for hensigtsmæssigt – dvs. at de har konkret udbytte af det.

Hændelser med fysisk vold blev hyppigere anmeldt, hvis hændelsen medførte, at personen kom til skade, havde psykiske følger eller var af seksuel karakter.

Sammenligninger mellem typer kriminalitet – for eksempel voldskriminalitet og formueforbrydelser – bør foretages med største forsigtighed. Resultaterne viser dog, at det for bestemte typer gælder, at mange hændelser anmeldes til andre myndigheder end politiet. Det kan motivere til at indføre andre muligheder for at foretage anmeldelse for en række hændelser. FRA's undersøgelse om vold mod kvinder understøtter de konklusioner, der rapporteres om her, da den viser, at mange kvinder, der er ofre for fysisk og seksuel vold, kontakter læger og sundhedstjenester frem for politiet. Resultaterne af FRA's undersøgelser om omfanget hos indvandrere og efterkommere af indvandrere, romaer, jøder og LGBTI-personer viser også, at mange ofre for hadmotiveret chikane og vold kontakter forskellige tjenesteudbydere som følge af hændelsen og undlader at anmelde hændelsen til politiet.

Ofre har ret til effektive retsmidler via det strafferetlige system. For at udøve denne ret skal de have adgang til det strafferetlige system (artikel 47 i chartret), og denne adgang bør ikke kun være teoretisk, men i praksis også reel. Det kræver, at det i praksis gøres muligt for ofre at foretage anmeldelse til politiet ved at styrke ofrenes handlekraft og opfordre dem til at foretage anmeldelse i overensstemmelse med den overordnede målsætning i artikel 1 i direktivet om ofres rettigheder samt med dettes betragtning 63, ifølge hvilken det er væsentligt, at ofre har adgang til pålidelige støttetjenester. Adgangen til pålidelige støttetjenester for ofre bør ikke være afhængig af, at ofrene formelt anmelder en forbrydelse til en kompetent myndighed (artikel 8, stk. 5). Det fremgår også af direktivet, at kompetente myndigheder bør reagere på ofres anmeldelser på en respektfuld, forstående, professionel og ikke-diskriminerende måde; alle aktører, der vil kunne komme til at modtage anmeldelser, bør modtage relevant uddannelse, hvilket kan gøre det lettere at foretage anmeldelse. Der bør desuden være mulighed for anmeldelse fra tredjeparts side samt for brug af kommunikationsteknologier til at foretage anmeldelse.

Underrapportering af kriminalitet er imidlertid, trods foranstaltningerne i direktivet om ofres rettigheder, generelt et alvorligt problem, navnlig når det gælder tilfælde af seksuel og kønsrelateret vold, ifølge EU-strategien for ofres rettigheder (2020-2025). Strategien omtaler også underrapportering fra kriminalitetsofre, der tilhører ressourcetsvage eller sårbare befolkningsgrupper eller minoriteter, hvis tillid til offentlige myndigheder kan være lille, hvorfor de undlader at anmelde kriminelle handlinger. I den forbindelse opfordrer strategien om ofres rettigheder medlemsstaterne til at »sikre fuld og korrekt gennemførelse af direktivet om ofres rettigheder og andre EU-regler vedrørende ofre for bestemte typer forbrydelser, navnlig i relation til bestemmelserne om ofres adgang til oplysninger, støtte og beskyttelse«.

AT VÆRE VIDNE TIL EN KRIMINEL HANDLING OG GRIBE IND

Mere end én ud af to personer i EU vil være villige til at gribe ind, hvis de er vidne til en kriminel handling. Men én ud af fem vil slet ikke være villig til at gribe ind.

FRA'S UDTALELSE 6

EU-medlemsstaterne bør overveje at styrke oplysningsindsatsen for at sætte fokus på det individuelle ansvar ved overværelse af en kriminel handling, hvilket ville kunne øge omfanget af anmeldelser til myndighederne.

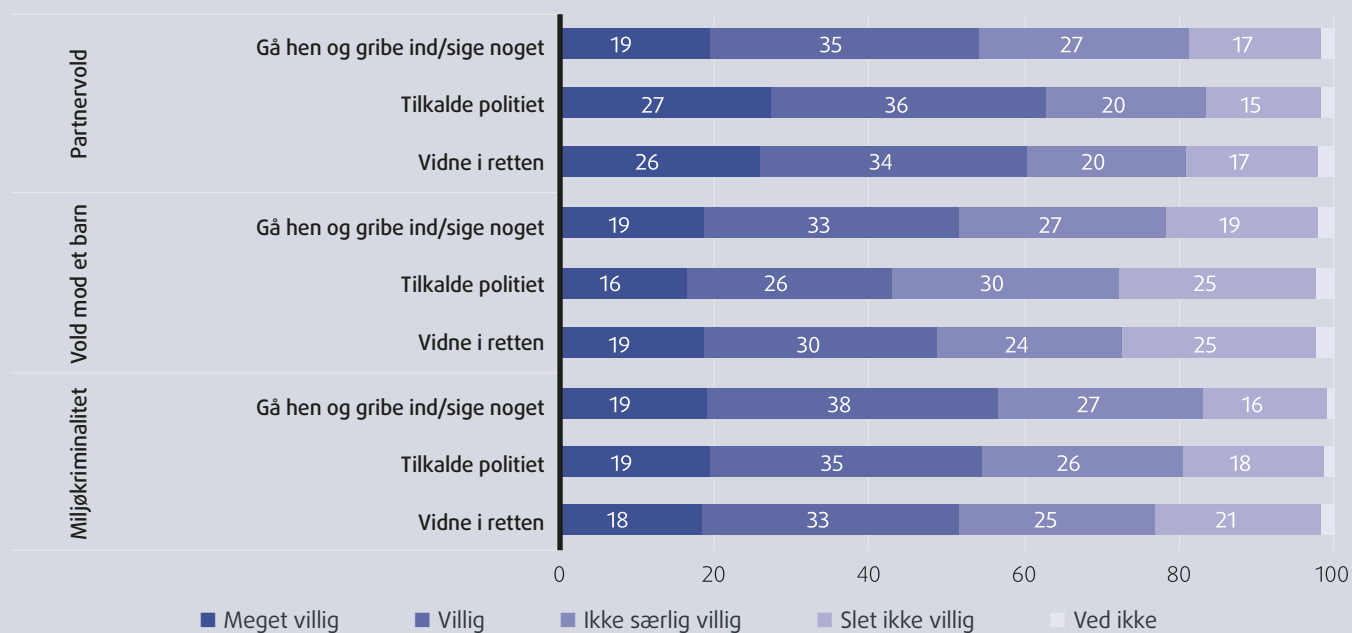
Medlemsstaterne opfordres til at iværksætte kampagner, der skal styrke vidners villighed til at gribe ind til forsvar for andres værdighed og rettigheder, hvis de er i fare, og samtidig sikre vidners sikkerhed.

For at fremme ofres adgang til retssystemet yderligere kan medlemsstaterne overveje at iværksætte effektive foranstaltninger til at muliggøre anmeldelse fra tredjeparts side, der ville tilskynde vidner til kriminelle handlinger, der ikke ønsker at komme i kontakt med det strafferetlige system – for eksempel ved at tilkalde politiet – til at kontakte en tredjepart, for eksempel civilsamsfundsorganisationer. Medlemsstaterne kan også overveje at styrke adgangen til alternative veje til at anmelde kriminelle handlinger personligt, for eksempel pr. e-mail eller gennem videooptagelser eller online elektroniske formularer.

- ★ Blandt respondenterne i EU-27 ville 54 % være »villige« eller »meget villige« til at gribe ind, hvis de så nogen slå deres partner på gaden. Resultatet er det samme, når respondenterne bliver spurgt om, hvordan de ville reagere på at se en forælder slå sit barn på gaden. Her ville 52 % være »villige« eller »meget villige« til at gribe ind.
- ★ Ved overværelse af et ikke-voldeligt tilfælde af miljøkriminalitet – for eksempel en persons dumpning af et brugt køleskab i naturen – ville 57 % være »villige« eller »meget villige« til at gribe ind.
- ★ Generelt ville respondenterne være mest tilbøjelige til at tilkalde politiet, hvis de var vidne til, at en person slog deres partner, efterfulgt af dumpning af et gammelt køleskab. I gennemsnit ville respondenterne i EU-27 være mindre villige til at involvere politiet, hvis de så en forælder slå sit barn.
- ★ Procentdelen af respondenter, der »slet ikke er villige« til at vidne for retten, selv om de blev bedt om det, går fra 17 %, i tilfælde af at de er vidne til, at en person slår sin partner, til 25 %, i tilfælde af at en forælder slår sit barn. Resultaterne varierer dog betydeligt mellem EU-medlemsstaterne og navnlig med hensyn til en forælder, der slår sit barn.
- ★ Respondenternes villighed til at komme i kontakt med det strafferetlige system – for eksempel ved at tilkalde politiet og, hvis de bliver anmodet derom, vidne for retten – er mindre blandt ældre respondenter, respondenter med kortere uddannelse og respondenter, der har svært ved at få pengene til at slå til.
- ★ Respondenterne er i mindre grad villige til at gribe ind, hvis en kvinde slår en mand (44 % i EU-27 er »villige« eller »meget villige«), end hvis en mand slår en kvinde (64 % er »villige« eller »meget villige«).

Social sammenhængskraft handler om personers følelse af fællesskab og solidaritet, herunder deres parathed til at gribe ind, hvis andres rettigheder krænkes. Enhver normativ orden er baseret på viljen hos medlemmer af et samfund til at forsvare dens grundlæggende normer. Resultaterne af undersøgelsen indikerer, at godt halvdelen af borgerne i EU ville være parate til at gribe aktivt ind, hvis de så en person blive angrebet fysisk i det offentlige rum, mens flere ville være villige til at gribe ind, hvis de så et »ikke-personligt« tilfælde af miljøkriminalitet.

FIGUR 7: VILLIGHED TIL AT GRIBE IND I TILFÆLDE AF OVERVÆRELSE AF UDVALGTE LOVOVERTRÆDELSER, FORDELT PÅ SCENARIE OG TYPEN AF INDGRIBEN (EU-27, %)

Bemærk:

Af alle respondenter i EU-27, der blev bedt om at udfylde undersøgelsens afsnit »Kendskab til rettigheder og ansvar« (n = 24 354), vægtede resultater.

Kilde: FRA, Fundamental Rights Survey 2019; dataindsamling i samarbejde med CBS (NL), CTIE (LU) og Østrigs statistiske kontor (AT).

Når kriminelle handlinger finder sted i det offentlige rum, kan personer, der er vidne til det, spille en afgørende rolle i form af at støtte ofret. Det kan for eksempel indebære at gribe ind i en situation, hvor man ser, at der finder en kriminel handling sted, at tilkalde politiet eller, om nødvendigt, at vidne mod gerningsmanden i retten. For nogle lovovertrædelsers vedkommende – såsom eksemplet med en kriminel handling i forhold til miljøet, som blev anvendt i undersøgelsen – er der ofte ikke noget enkelt »offer«, men tilskuere kan spille en vigtig rolle med hensyn til at underrette myndighederne. Hvad angår andre typer lovovertrædelser, for eksempel handlinger, der udøves mod særligt sårbare grupper af ofre, dvs. børn, kan offentlighedens afgørende rolle ses i sammenhæng med behovet for effektive beskyttelsesforanstaltninger til beskyttelse af børn mod alle former for vold – hvilket inkluderer brugen af fysisk kraft med en hensigt om at forvolde en vis grad af smerte eller ubehag, omend lille, for eksempel at slå – mens de er i forældrenes eller andres varetægt, i overensstemmelse med FN's konvention om barnets rettigheder.

Direktivet om ofres rettigheder går i betragtning 63 i et vist omfang i retning mod at anerkende vigtigheden af en indirekte anmeldelsesmulighed: Det anføres, at der bør træffes foranstaltninger til at muliggøre anmeldelse fra tredjeparts side, herunder fra civilsamfundsorganisationer, for at gøre det lettere at foretage anmeldelse af forbrydelser. I den forbindelse opfordrer direktivet også til at indføre muligheden for at benytte kommunikationsteknologi, for eksempel e-mail, videooptagelser eller online elektroniske formularer, til at foretage anmeldelse.

FRYGT FOR KRIMINALITET SAMT RISIKOFORBÆYGGELSE

Flere kvinder end mænd undgår steder og situationer på grund af frygt for at blive overfaldet eller chikaneret. Det begrænser deres muligheder for at tage del i det offentlige liv.

FRA'S UDTALELSE 7

EU-medlemsstaterne skal anerkende, at frygt for egen sikkerhed har negative konsekvenser, navnlig for kvinder. Som det fremgår af FRAs undersøgelsesrapport om vold mod kvinder føler kvinder sig ofte nødsaget til at begrænse, hvor de går hen, og hvad de gør, på grund af truslen om fysisk og seksuel vold og chikane. Myndigheder, der arbejder med kriminalitetsforebyggelse, kan desuden udnytte resultaterne af den foreliggende undersøgelse og gennemføre foranstaltninger, der sikrer lighed i adgangen til det offentlige rum, som for eksempel metoder til at forebygge kriminalitet og mindske frygten for kriminalitet gennem miljødesign.

EU-medlemsstaternes foranstaltninger til at øge menneskers sikkerhedsfølelse bør have fokus på grupper i befolkningen, der i uforholdsmæssigt stor grad frygter for deres sikkerhed, hvilket får dem til at undgå steder og situationer, der opfattes som potentielt usikre. Foruden kvinder omfatter dette personer med et lavere uddannelsesniveau, mennesker, der er arbejdsløse, og mennesker, der har svært ved at klare sig økonomisk.

- ★ I EU-27 frygter 63 % af respondenterne meget eller lidt, at nogen misbruger deres netbank eller kredit-/betalingskort inden for de næste 12 måneder. 62 % frygter, at deres mobiltelefon, tegnebog eller pung bliver stjålet inden for de næste 12 måneder. 54 % frygter meget eller lidt, at nogen bryder ind i deres hjem for at stjæle eller forsøge at stjæle ting. Endelig frygter 47 % meget eller lidt at blive ramt af et terrorangreb.
- ★ Bestemte sociodemografiske karakteristika er forbundet med forskelle på, i hvilken grad mennesker frygter at blive udsat for en kriminel handling. Frygten for kriminalitet er større blandt kvinder, mennesker med lavere uddannelse, arbejdsløse og mennesker, der har svært ved at få deres husstandsindkomst til at slå til. Mennesker, der er begrænset i deres normale aktiviteter (på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse), mennesker, der er født uden for EU, og mennesker, der betegner sig selv som tilhørende en etnisk minoritet, har også en større frygt for at blive udsat for kriminalitet end mennesker uden begrænsninger i deres aktivitet, mennesker, der er født i lande omfattet af undersøgelsen, og mennesker, der ikke betegner sig selv som tilhørende en etnisk minoritet.
- ★ På grund af frygt for fysisk eller seksuel vold eller chikane engagerer kvinder sig mere end mænd i aktiv risikoforebyggelse i de tre situationer, der er omfattet af undersøgelsen: undgår steder, hvor der ikke er andre mennesker, undgår bestemte gader eller områder og undgår at være alene med en person, de kender.
- ★ 64 % af de kvindelige respondenter undgår i hvert fald nogle gange steder, hvor der ikke er andre mennesker, mod 36 % for de mandlige respondenter vedkommende. Undgåelse af bestemte situationer og steder er også mere udbredt blandt unge, men med store kønsmæssige forskelle. I aldersgruppen 16-29 år undgår 83 % af kvinderne og 58 % af mændene én eller flere af de tre situationer, der er omfattet af undersøgelsen, af frygt for vold eller chikane.
- ★ Konkret undgår 41 % af kvinderne i hvert fald nogle gange at være alene med en person, de kender, af frygt for vold eller chikane, mod 25 % for mænds vedkommende.
- ★ Mennesker, der har været udsat for fysisk vold og/eller chikane, er mere tilbøjelige til at undgå situationer, som de opfatter som potentielt usikre. For eksempel undgår 37 % af de kvindelige respondenter i EU-27, der har været udsat for fysisk vold og/eller chikane, bevidst situationer, som de anser for at indebære en risiko for fysisk eller seksuel vold eller chikane, mod 21 % af de kvindelige respondenter, der ikke har været udsat for fysisk vold og/eller chikane.

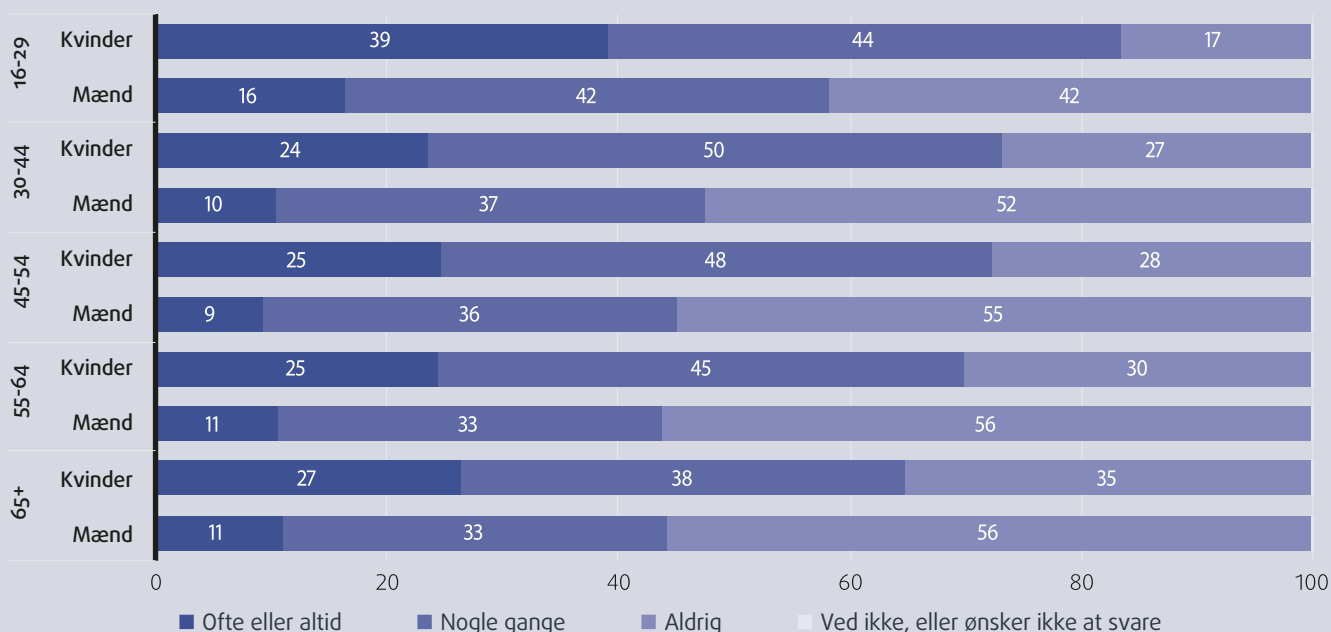
Muligheden for at blive udsat for en kriminel handling har store konsekvenser for det sociale liv, da det kan påvirke folks valg såsom beslutninger om at undgå områder eller situationer. I nogle tilfælde kan den trussel, som kriminalitet indebærer, sprede sig til en langt større gruppe mennesker end dem, der selv er et offer. Resultaterne viser en forskel mellem kvinders og mænds oplevelser, både med hensyn til frygt for forskellige kriminalitetstyper og navnlig med hensyn til en risikoforebyggelsesadfærd, som man anlægger sig på grund af frygt for sin sikkerhed. Kvinder, navnlig unge kvinder, anlægger sig i betydelig grad en risikoforebyggelsesadfærd som reaktion på truslen om (især) seksuel chikane og seksuel vold, og dette rammer kvinder i uforholdsmæssigt stor grad. At være hindret i at opholde sig i det offentlige rum begrænser en række grundlæggende rettigheder, navnlig retten til frihed (artikel 6 i chartret) og respekten for privatliv (artikel 7).

Risikoforebyggelse kan være en rationel reaktion på en oplevelse, for eksempel kvinders oplevelser med seksuel chikane, som FRA's undersøgelse om vold mod kvinder viser. Denne konklusion skal dog ses i sammenhæng med evnen til, og ligheden i muligheden for, at bruge det offentlige rum. Mænds lavere niveau for risikoforebyggelse kræver dog også opmærksomhed, da de i højere grad end kvinder er udsat for bestemte typer kriminalitet i det offentlige rum.

Frygt for at blive udsat for en kriminel handling er større blandt personer, der har et lavt uddannelsesniveau, er arbejdsløse, er begrænset i deres normale aktiviteter (på grund af et helbredsproblem eller en funktionsnedsættelse) eller har svært ved at få deres husstandsindkomst til at slå til. Det kan være forbundet med forskellige faktorer, herunder at bo i et område med meget kriminalitet; de relative konsekvenser af formueforbrydelser for mennesker, der i forvejen har svært ved at få pengene til at slå til, i forhold til mennesker, der har penge nok til nemt at kunne erstatte det stjålne eller har en forsikring, der dækker; lavere indkomster, der begrænser muligheden for at undgå risici, afspejlet i for eksempel det ikke at have råd til egen bil eller til at tage en taxa, når man er ude sent om aftenen.

FIGUR 8: UNDGÅELSE AF ÉN ELLER FLERE AF DE TRE NÆVNTE SITUATIONER AF FRYGT FOR VOLD ELLER CHIKANE, I DE 12 MÅNEDER UMIDDELBART FØR UNDERSØGELSEN, OPDELT EFTER KØN OG ALDER (EU-27, %) ^{a,b}

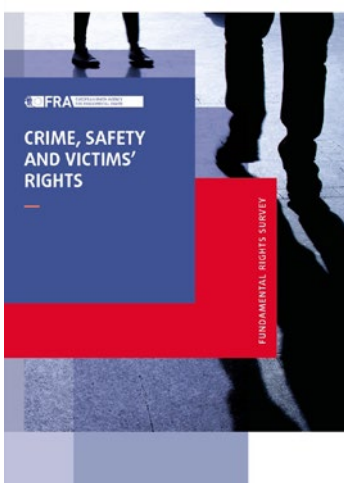

Kilde: FRA, Fundamental Rights Survey 2019; dataindsamling i samarbejde med CBS (NL), CTIE (LU) og Østrigs statistiske kontor (AT).

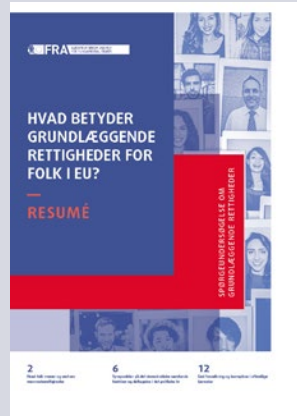
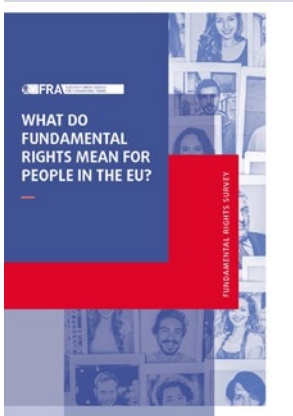
Bemærk:

- ^a Af alle respondenter i EU-27 (n = 32 537); vægtede resultater.
- ^b Respondenterne i undersøgelsen blev stillet følgende spørgsmål: »Har du på et tidspunkt i de seneste 12 måneder gjort noget af følgende af frygt for enten fysisk eller seksuel vold eller chikane? A) Undgået bestemte gader eller områder, B) undgået steder, hvor der ikke er andre mennesker, for eksempel parker eller parkeringsområder, C) undgået at være alene med en person, du kender, der gør dig utryk«. Tallet sammenfatter respondenternes svar på disse tre punkter. Hvis en respondent svarede »ofte« eller »altid« til ét af de tre punkter, er vedkommendes svar repræsenteret i den kategori. Hvis en respondent svarede »nogle gange« til ét af de tre punkter, men ikke svarede »ofte« eller »altid« til nogle af punkterne, er deres svar repræsenteret ovenfor som »nogle gange«. Respondenter, der svarede »ved ikke« eller »ønsker ikke at svare« til alle tre punkter, indgår i kategorien »ved ikke eller ønsker ikke at svare«.

Dette sammendrag indeholder de vigtigste konklusioner fra FRA's anden rapport om undersøgelsen om grundlæggende rettigheder.

FRA har offentliggjort flere andre publikationer, der fremlægger udvalgte resultater fra undersøgelsen. De kan findes på FRA's websted.

FREMME OG BESKYTTELSE AF DINE GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER I HELE EU —

Dette sammendrag fremlægger den vigtigste information fra FRA's anden hovedrapport, der er baseret på agenturets undersøgelse om grundlæggende rettigheder. I undersøgelsen blev der indsamlet data fra ca. 35 000 personer om deres oplevelser, opfattelse og holdninger vedrørende en række problemstillinger, der på forskellig vis er omfattet af menneskerettighederne.

FRA's anden rapport har fokus på menneskers udsathed som ofre for udvalgte typer kriminalitet, herunder vold, chikane og formueforbrydelser. Rapporten undersøger også, hvor ofte disse former for kriminalitet anmeldes til politiet; i hvilken grad folk har frygt for at blive udsat for en kriminel handling; hvor villige folk er til at gribe ind, anmelde til politiet eller, på anmodning, vidne i retten i bestemte situationer.

De fremlagte resultater er de første undersøgelsesdata om kriminalitet for hele EU, der viser den brede befolknings oplevelser med viktimisering ved forbrydelser og kan levere input til EU's og nationale politikker og lovgivning om ofre for kriminalitet.

Ofre

Adgang til domstalsprovelse

Informations-samfundet

EU's charter om grundlæggende rettigheder

FRA — DEN EUROPÆISKE UNIONS AGENTUR FOR GRUNDLÆGGENDE RETTIGHEDER

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Wien – Østrig

Tlf. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699

fra.europa.eu

facebook.com/fundamentalrights

twitter.com/EURightsAgency

linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency

Den Europæiske Unions
Publikationskontor